

VOJENSKO-HISTORICKÁ ČÁST

SEDMÝ DRŤIVÝ ÚDER

Podplukovník Karel Blažek

I. Úvod

Sedmým drtivým úderem jsou operace sovětských vojsk na území Rumunska a Bulharska, jejichž výsledkem bylo rozbití nepřátelského uskupení „Jižní Ukrajina“ a vyřazení Rumunska a Bulharska z války na straně Německa.

Předpoklad pro úder sovětských vojsk na území Rumunska byl vytvořen vítězstvím sovětských vojsk v druhém a třetím úderu. V ohromné bitvě na západobřežní Ukrajině v únoru a březnu 1944 (druhý úder) dosáhla sovětská vojska 2. ukrajinského frontu všeobecně severní části karpatského oblouku, horního toku řeky Seretu, prostorů Jass a Kišineva, a vojska 3. ukrajinského frontu po porážce německých a rumunských vojsk v oděské operaci (spolu s krymskou operací — 3. úder) v dubnu řeky Dněstru. Jižně od Tiraspolu přešla Dněstr a vytvořila významné předmostí.

Tím však nebyly dosud splněny všechny podmínky nutné k úplnému zabezpečení úspěchu operace k rozbití nepřátelských vojsk v Rumunsku.

Německá fašistická vojska byla ještě na Bílé Rusi (skupina armád „Střed“) a v západní Ukrajině (skupina armád „Severní Ukrajina“). Průběh fronty nebyl pro sovětská vojska v západní Ukrajině výhodný. Běloruský oblouk — fronta probíhala na čáře Vitebsk, Bobrujsk, Mozyr, jižně od Pinska, západně od Lucku, západně od Černovic — dával nepříteli určité možnosti ztěžovat situaci sovětských vojsk na Ukrajině.

Sovětská armáda řadou operací v červnu až srpnu 1944 rozhodně změnila situaci ve střední části sovětsko-německé fronty. Německá vojska na Bílé Rusi byla rozdrčena údery sovětských vojsk ve směru do Východního Pruska a ve směru na Varšavu. Byl to pátý drtivý úder. Sovětská vojska jej vedla v červnu a červenci 1944. Šestým úderem rozbila pak sovětská vojska německé uskupení v západní Ukrajině v červenci a srpnu 1944. Sovětská armáda dosáhla po těchto vítězstvích hranic Východního Pruska, řeky Visly v prostoru Varšavy a podél toku na jih až do prostoru Sandoměře a čáry Sandoměř, Krosno. Odtamtud fronta probíhala po severních svazích Karpat a navazovala v severní části karpatského oblouku na frontu 2. ukrajinského frontu.

Těmito dvěma údery dosáhla Sovětská armáda nejen rozhodujícího úspěchu proti severnímu křídlu německých fašistických vojsk sovětsko-německé fronty, ale připravila i strategicky vhodné podmínky pro operace do Rumunska. Vzájemná spolupráce mezi oběma křídly nepřátelských vojsk byla dále podstatně ztěžována a německé fašistické velení nebylo s to rozhodujícím způsobem ovlivnit nebo snad mařit operace Sovětské armády proti jižnímu křídlu svých vojsk.

Sovětská armáda dosáhla v průběhu operací v roce 1944 až do srpna — v rámci strategického plánu roku 1944 — mimořádných úspěchů. Sovětská vojska osvobodila velkou část sovětského území, část Polska,

část Rumunska a dosáhla téměř hranic Československa. Nebyla dosud osvobozena území Estonské, Lotyšské a větší část Litevské sovětské socialistické republiky a nebyla také ještě osvobozena území na severu (oblasti Pečengi) a část Moldavské sovětské socialistické republiky. Sovětská armáda se připravovala dokončit osvobození celého území Sovětského svazu, splnit svou osvobozeneckou úlohu vůči národům Polska, Československa a balkánských zemí a pak přenést dějiště operací na území nepřítele, zničit nepřátelská vojska a dovršit vítězství.

Politický cíl osvobodit lid balkánských zemí od fašistického jha, který plnila sovětská vojska na jižním křídle, vedl současně i k postupné izolaci fašistického Německa. Šlo tedy v bitvách na Balkáně v podstatě o to, vyřadit Rumunsko, Bulharsko a pak i Maďarsko z války na straně Německa a izolovat tak Německo, poskytnout přímou pomoc národně osvobozeneckému hnutí v těchto zemích a zvláště v Jugoslavii, a umožnit lidu všech těchto zemí svrhnout fašismus. Byly tak dány i nejdůležitější podmínky ke vzniku lidových demokracií na Balkánském poloostrově.

Významnou okolností v souvislosti s politickým cílem je i ta skutečnost, že Sovětská armáda provedla operace v rychlém tempu a předešla tak pokusy amerických a anglických vojsk proniknout na Balkán.

Politickému cíli odpovídal i strategický cíl ofensivy do Rumunska a Bulharska, totiž: rozbít velké uskupení německých a rumunských vojsk (uskupení „Jižní Ukrajina“), vyřadit Rumunsko a Bulharsko z války na straně Německa a proniknutím na Balkánský poloostrov provést hluboký obchvat celé německé fronty z jihu.

II. Situace na frontě 2. a 3. ukrajinského frontu

Vojska 2. a 3. ukrajinského frontu byla před zahájením bitvy na čáře: Štraja, Gura Humorului, Pascani, severně od Jassy, Petrești, Bravicea, Orhei, Dubosari, dále na jihovýchod podél toku řeky Dněstru až k ústí řeky do Černého moře.¹⁾

1. Nepřítel

Proti vojskům obou ukrajinských frontů se bránila německá a rumunská vojska čtyř vševojskových armád (dvě německé a dvě rumunské armády), které tvořily dvě skupiny armád. Obě skupiny armád byly podřízeny jednomu velení a tvořily uskupení „Jižní Ukrajina“ (velitel generál Friesner). Celé uskupení mělo celkem padesát jednu divisi a brigádu, z toho 26 divisi rumunských. Počet tankových jednotek byl nízký. Německé vrchní velitelství po rozhodných operacích Sovětské armády v 5. a 6. drtivém úderu přesunulo z Rumunska na severní strategické křídlo kromě čtyř pěších divisi také šest tankových divisi, tedy $\frac{9}{10}$ všech tankových jednotek, které mělo v Rumunsku. Tím značně zeslabilo svou frontu v Rumunsku (z šedesáti jedné divise a brigády na padesát jednu). Přesto měla německá a rumunská vojska v Rumunsku celkem jeden a půl milionu osob, z toho 938 000 Rumunů. Z počtu rumunských vojsk bylo přímo na frontě 538 000 osob.

Rumuni utrpěli v průběhu války mimořádně velké ztráty. Jen v bitvě u Stalingradu ztratili osmnáct divisi, na Krymu sedm divisi a další těžké ztráty utrpěla rumunská armáda na Kavkaze, na Tamanském polo-

¹⁾ Správná výslovnost názorů je uvedena v poznámce na konci článku.

ostrově atd. Počet divisí, který po těchto porážkách v Rumunsku zůstal — celkem jedenáct divisí —, byl na jaře 1944 zvýšen podle německého vzoru totální mobilisací na 26 divisí. Přes drastická opatření byl počet osob v rumunské armádě proti počtu v roce 1941 v době napadení Sovětského svazu o 400 000 osob nižší.

Německé velení si uvědomovalo, že rumunský voják není ochoten bojovat za zájmy německého imperialismu. Proto také uskupilo svá vojska tak, že obě rumunské armády umístilo na křídlech sestavy, obě německé armády ve středu sestavy.

Německé a rumunské síly byly tedy uskupeny takto (od západu): 4. rumunská armáda, 8. německá armáda, které tvořily skupinu armád Wöhler, od Straja po prostor východně od Petresti na frontě 250 km široké. Obě armády měly dvacet šest divisí a brigád, z toho osmnáct rumunských. Hlavní síly této skupiny (patnáct divisí, z kterých byly tři rumunské, tedy víc než polovina sil) byly umístěny v prostoru meziřící mezi Prutem a Seretem. Dále na frontě v šířce asi 280 km byla 6. německá armáda a 3. rumunská armáda sloučené ve skupinu armád Dumitrescu, a to od prostoru východně od Petresti až k Černému moři. Tato skupina měla dvacet pět divisí a brigád, z toho osm rumunských. Hlavní síly (patnáct výhradně německých divisí) bylo umístěno v prostoru Kišiněv. Hranicí mezi oběma skupinami armád byla všeobecně řeka Prut.

Kromě těchto sil mělo německé velení ještě k dispozici patnáct samostatných pluků a dvaatřicet samostatných oddílů, v celkové hodnotě do dvanácti vyšších jednotek.

Německá a rumunská vojska dosáhla v divisích a v dělostřelectvu této operační hustoty: jedna divise na 12 km, na důležitých směrech v prostorech Jassy, Kišiněv, Bendery jedna divise na 7 až 8 km. V dělostřelectvu 13 hlavní na 1 km, na důležitých směrech 25 až 27 hlavní na 1 km.

Z uskupení sil je zřejmé, že německé velení položilo důraz na střed fronty do prostoru mezi řekami Seret a Prut a mezi Prut a Dněstr. Prostor Kišiněva byl pak prostorem hlavního odporu. Německé velení očekávalo úder sovětských vojsk z prostoru severovýchodně a východně od Kišiněva.

Hranice mezi oběma skupinami armád (Pрут) nebyla volena vhodně. Byla tím ve značné míře omezena operační součinnost mezi oběma skupinami.

2. Charakteristika bojiště

Území rozhodujících operací sedmého úderu je na severu vymezeno čarou Pascani, Orhei, na západě východními svahy Karpat, na jihu čarou Focșani, Balaci, delta Dunaje a na východě řekou Dněstr a pobřežím Černého moře.

Řekou Prutem je toto území rozděleno ve dvě meziřící, a to mezi řekami Seret, Prut a mezi řekami Prut, Dněstr. Na území mezi Seretem a Prutem se zvedá Moldavská plošná vyvýšenina, zčásti zalesněná, dosahující výšky 400 až 550 m. Návrší mají většinou směr poledníkový. Hlavní a nejdůležitější komunikace vedou ze severu na jih.

Mezi Prutem a Dněstrem se zvedá Besarabská pahorkatina dosahující nejvyšší nadmořské výšky kolem 450 m. Terén má pahorkovitý ráz přerušovaný hlubokými, úzkými údolními přítoky Prutu a Dněstru. Jižně

od čáry Leovo, Bendery přechází pahorkatina v rozsáhlou přímořskou nížinu, která má v prostoru dunajské delty množství říčních ramen a bažin.

Zvláště důležitým prostorem pro spojení severovýchodních částí s územím jižního a jihozápadního Rumunska, politicky i hospodářsky nejvýznamnějších oblastí Rumunska je prostor města Focšani.

Tímto územím procházejí nejdůležitější komunikace z jihu na sever a na východ. Ovládnutím prostoru „fokšanských vrat“ otvírají se cesty do centrálních oblastí Rumunska.

Pro obranu byla výhodnější fronta orientovaná na východ, vzhledem k poledníkovému toku řek a i převážně poledníkovému směru hřbetů Besarabské vyvýšeniny. K obraně proti směru toku ze severu bylo lze s výhodou využít toku řek, hlavně přítoků Prutu (Bahlui a horního toku Bârladu) v meziříčí mezi Seretem a Prutem. Na kišiněvském směru dávaly ještě dobré možnosti obrany řeky Bâc, Botna a Cogâlnic.

Z charakteristiky terénu vyplývá, že neztěžoval podstatným způsobem činnost a spolupráci vojsk v útočné operaci. Přesto však při současné útočné operaci v obou meziříčích byla zřejmě nutná důkladná příprava součinnosti a stálá pružná koordinace činnosti vojsk v obou prostorech za boje, zvláště pak v operaci s cílem obklíčení nepřátelských vojsk. V průběhu boje bylo třeba neustále doplňovat součinnost rychlých skupin a úderných uskupení útočících západně a východně od toku řeky Prutu.

Pro rozvíjení úspěchu do nitra Rumunska a do Bulharska mělo pak rozhodující význam rychlé ovládnutí prostoru Fokšanských vrat a přechodů přes Dunaj.

3. Obrana nepřítele

Německé velení věnovalo velkou péči vybudování důkladné obrany. Vybudovalo několik pásem obrany. Zastavení vítězného postupu Sovětské armády znamenalo pro Německo udržení vojensky a hospodářsky důležité oblasti. Vždyť právě z Rumunska hradilo Německo největší část spotřeby nafty (z oblasti Pločti) a čerpalo tamodtud i jiné důležité suroviny a výrobky (na př. rudy ze Sedmihradska, obilí a j.). Kromě toho ztráta Rumunska a Bulharska znamenala pro fašistické Německo ztrátu politického vlivu na Balkáně.

Německé velení, očekávající úder sovětských vojsk na jasském a kišiněvském směru, položilo těžiště obranných prací do prostoru Târgu Frumos, Jassy, návrší Dealu Mare trig. 387, dvacet km jihozápadně od Jassy, a do prostoru Kišiněv. Hloubka taktické obrany dosahovala 6 až 8 km, v některých prostorech 10 až 15 km. Hlavní obranné postavení mělo přibližně 2 až 3 zákopy, místy 3 až 4 zákopy. Před předním krajem vybudoval nepřítel zátarasy všech druhů.

K obraně využil jak nejdůležitějších toků řek (Seret, Prut, Dněstr), tak i menších řek Bahlui, Bârlad, Bâc, Botna a Cogâlnic. Také hřbet Dealu Mare mezi řekami Seret a Prut byl opevněn. Rovněž důležitá města byla opevněna, na př. Jassy, Kišiněv, Roman, Bacau, Focšani. Opevněné rajony byly vybudovány v prostorech Jass a Târgu Frumos.

S budováním obrany začali Němci hned na jaře v roce 1944, po celé léto obranu zesilovali a zdokonalovali. Budovali pevnůstky i pevnosti na směrech očekávaných útoků sovětských vojsk.

III. Zámysl sovětského hlavního velitelství a rozhodnutí velitelů frontů. Příprava bitvy

Zámysl

Sovětské hlavní velitelství v souhlase se strategickým cílem bitvy a vzhledem k dané konkrétní situaci zamýšlelo:

Zničit nepřátelské uskupení v prostoru Jassy, Kišiněv, Bendery vojsky 2. a 3. ukrajinského frontu ve vzájemné součinnosti, dosáhnout čáry Bacău, Leovo, Tarutino a pak rozvíjet úspěch ve směrech na Focșani, Galaci, Izmail.

Ze zámyslu vyplýval pro 2. ukrajinský front úkol, silným úderným uskupením prolomit frontu nepřítele severozápadně od Jassy ve všeobecném směru na Huși, vyjit značnými silami na řeku Prutu v úseku Huși, Fălciu, přehradit cesty kišiněvského uskupení nepřítele na západ a spolu s 3. ukrajinským frontem obklíčit a zničit kišiněvské nepřátelské uskupení.

V dalším průběhu měl 2. ukrajinský front rozvíjet úspěch ve směru na Focșani.

Za operace mělo být hlavní úderné uskupení frontu spolehlivě zabezpečeno ze západu.

Vojska 3. ukrajinského frontu měla za úkol mohutným úderným uskupením prolomit nepřátelskou obranu jižně od Bendery a útočit ve všeobecném směru na Huși, vyjit značnými silami na řeku Prut severně od Leovo a ve vzájemné součinnosti s vojsky 2. ukrajinského frontu obklíčit kišiněvské uskupení vojsk nepřítele. V jihozápadním směru měla vojska dosáhnout čáry Leovo, Tarutino.

Potom měla vojska 3. ukrajinského frontu rozvíjet úspěch ve směrech na Reni a na Izmail.

Částmi sil měl front zabezpečovat operaci na křídlech.

Sovětské hlavní velitelství předvíдалo provedení operace ve dvou obdobích. V prvním období měl být proveden oboustranný obchvat nepřátelského kišiněvského uskupení údery ve směrech severozápadně od Jassy, Fălciu a jižně od Bendery, Huși. V druhém období současně s ničením nepřátelského uskupení mělo být provedeno pronásledování zbytků nepřítele s cílem co nejrychleji proniknout do nitra Rumunska.

Tato velká útočná operace s cílem obklíčit a zničit nepřítele, nazývaná jassko-kišiněvskou operací, měla tedy, jak vysvítá ze zámyslu operace, dát rozhodující podmínky k dalším energickým úderům do hlavních oblastí Rumunska a do Bulharska a tím i ke splnění strategického a politického cíle bitvy.

Sovětské hlavní velitelství stanovilo zámysl operace na základě reálného studia situace na frontě.

Nepřítel uskupil svoje hlavní síly ve středu své sestavy, v kišiněvském oblouku. Obloukovitý průběh fronty vzhledem k rozmištění sovětských vojsk dával možnost úderů na obě slabší křídla nepřátelské sestavy na nejkratších směrech, v těživě oblouku, po průlomu fronty co nejrychleji proniknout do týlu nepřátelského uskupení a oboustranně je obchvátit. Řeka Prut, kde měl být uzavřen kruh obklíčení (prostor Leovo a severně až po Cotul Mori), znesnadňovala nepříteli pokusy o uniknutí z obklíčení nebo o probití z prostoru východně od Prutu na západ. Současně s úderem k obklíčení bylo 2. ukrajinskému frontu určeno udeřit do prostoru Focșani, důležitého prostoru pro další postup do již-

ního Rumunska, 3. ukrajinskému frontu současně s rozražením skupiny armád Dumitrescu izolovat 3. rumunskou armádu od obkličovaných hlavních sil nepřítele a zničit ji. Sovětské hlavní velitelství plánovalo současně úder obou frontů, při čemž vzdálenost úseků průlomu, měřeno po frontě, byla 230 km. Operační zálohy nepřítele, umístěné na křídlech kišiněvského uskupení, mohly být rozbity v prvních dnech operace nebo odříznuty od hlavních sil obkličovacím kruhem. Německé velení jich však nemohlo v žádném případě použít k rozhodnému úderu.

Rozhodnutí velitele 2. a 3. ukrajinského frontu

Velitel 2. ukrajinského frontu generál armády Malinovskij se rozhodl vést hlavní úder na nejzranitelnější místo nepřátelské obrany ve směru Larga, Magošești, Vaslui, Fălcu a obejít tak hlavními silami jasské uskupení nepřítele od západu.

Úderné uskupení na pomocném směru mělo za úkol obejít nepřítele v prostoru Târgu Frumos z východu, útočit podél řeky Seret po obou březích a zabezpečit hlavní síly od západu.

Za stykem obou úderných uskupení byly silné zálohy určené k narůstání úderu do hloubky.

Ostatní síly frontu měly za úkol být v obraně; jejich část na vnitřních křídlech byla připravena přejít do útoku.

Provedení operace bylo plánováno na dvě období.

V prvním období v trvání pěti dnů byl plánován průlom fronty a obklíčení nepřítele. Pro druhé období bylo předvídáno jednak pronásledování nepřítele ve směru na Focșani hlavními silami frontu, jednak částí sil likvidace obkličovaného nepřítele.

Průlom měl být proveden na úzké frontě, v úseku, jehož šířka dosahovala jen 5% celkové délky úseku frontu. Pro průlom bylo soustředěno celkem 25% divísi prvního sledu, 76% divísi druhého sledu, 77% tanků a samohybných děl, 50% dělostřelectva a minometů frontů ráže 76 mm a vyšší. V dělostřelectvu bylo dosaženo na směru hlavního úderu hustoty 200 hlavních na 1 km fronty. Ve směru hlavního úderu bylo dosaženo naprosté převahy v silách a prostředcích nad nepřítelem. Jestliže byl v divích poměr sil na celé frontě 2,2:1 ve prospěch Sovětské armády, byl poměr sil v divích na směru hlavního úderu 4,15:1 ve prospěch sovětských vojsk. V tancích dosáhla vojska 2. ukrajinského frontu převahy v poměru 3,7:1 a v dělostřelectvu dokonce 10,8:1.

Velitel 3. ukrajinského frontu generál armády Tolbuchin se rozhodl udeřit ve směru předmostí jižně od Bendery, Opaci, Selemet, Huși, obklíčit v součinnosti s 2. ukrajinským frontem kišiněvské uskupení nepřítele a zničit je. Pro splnění tohoto úkolu bylo vytvořeno mohutné úderné uskupení k prolomení fronty a k zabezpečení zasazení rychlé skupiny frontu a k rozvíjení úspěchů do operační hloubky všeobecně ve směru na Huși.

Jednotky levého křídla frontu se většinou svých sil měly účastnit průlomu taktické hloubky obrany na směru hlavního úderu, dále pak obklíčit a zničit 3. rumunskou armádu. Pro splnění tohoto úkolu předvídal plán operace těchto sil po dosažení prostoru Volontir úder ve směru na Tatärești, část sil hlavního uskupení měla třetího dne operace udeřit z prostoru Tarutino na jih a jihozápad. Kromě toho v souhlase s plánem vrchního velitelství Sovětské armády měla část sil na levém křídle v sou-

činnosti s jednotkami černomořského loďstva přejít Dněsterský liman a útočit jihozápadním směrem.

Frontová rychlá skupina měla za úkol dosáhnout třetího dne operace prostoru Leušení (asi 90 km západně od Bendery) a proniknout do prostoru Cahul.

Silám na pravém křídle frontu uložil velitel frontu bránit zaujatá postavení a připravit se k soustředěným úderům ze severu a z východu proti nepříteli v městě Kišiněvě.

Provedení operace bylo plánováno ve dvou obdobích. V prvním období měla vojska 3. ukrajinského frontu prolomit nepřátelskou obranu a obklíčit nepřátelské uskupení, v druhém období likvidovat obklíčeného nepřítele a rozvíjet úspěch ve směru na Reni a Izmail.

Úsek průlomu byl v poměru k celkové délce fronty 3. ukrajinského frontu 6,7% široký. K úderu na hlavním směru se soustředilo 70% divísi frontu, více než 70% děl a minometů, všechny tanky a samohybná děla. Dělostřelectvo dosahovalo hustoty 224 děl a minometů na 1 km fronty. Sovětská vojska dosáhla tohoto poměru sil ve svůj prospěch: v divisích 8:1, v tancích 6:1, v dělostřelectvu 6,7:1.

Představitel hlavního velitelství maršál Sovětského svazu Timošenko měl podle směrnic hlavního velitelství uvádět ve vzájemný soulad operace obou frontů.

Příprava vojsk

Přímá příprava operace počala ihned, jakmile byly doručeny směrnice sovětského hlavního velitelství po provedení operace. Přípravné období trvalo od 2. do 19. srpna 1944.

Hlavní důraz položili velitelé a štáby na přeskupení vojsk, přípravu východiště a nácvik vojsk.

Je třeba si uvědomit, že se přeskupení týkalo většiny sil u obou frontů a že bylo prováděno u obou frontů na rozsáhlém území. Na př. u 2. ukrajinského frontu bylo přeskupení provedeno na 300 km široké frontě a na území hlubokém 60 km. U tohoto frontu bylo nutno přeskupit všechny tankové jednotky, podstatnou část dělostřelectva, čtvrtinu sil pěchoty. Velitelé obou frontů učinili rozsáhlá opatření, aby se přeskupení sil provedlo za důsledného dodržování všech zásad utajení, zvláště aby nebyl soustřeďováním vojsk na směrech hlavních úderů prozrazen nepříteli zámysl operace. Bylo proto využito v rozsáhlé míře všech prostředků zastírání. Především byly prováděny klamné přesuny a klamná soustředění. V opuštěných palebných postaveních byla ponechávána nebo určována děla pro provádění paleb k oklamání nepřítele. V nejširším měřítku v souhlase s plánem zastírání bylo využito kočujících děl. Vojska musila na pochodech zachovávat nejprísnější zastírací kázeň. Pohyb byl dovolen jen v noci. Tvrdě byla prováděna regulace a kontrola přesunů.

Sovětská vojska důsledným prováděním všech opatření směr úderů skutečně utajila. Provedeným klamným soustředěním sovětského mechanizovaného sboru východně od Dubosari byl nepřítel uveden v omyl o směru úderu. Očekával hlavní úder z prostoru severně od Jassy, pomocný na kišiněvském směru. Skutečně připravovaný úder z prostoru jižně od Bendery nečekal.

Po ženijní stránce věnovala vojska hlavní pozornost budování východiště. Vojska budovala hustou síť spojovacích zákopů, doplňovala záko-

pový systém hloubením zákopů co nejbližší před nepřátelskými zákopy.

Nácvik vojsk byl prováděn v terénu podobném terénu na bojišti se všemi obrannými zařízeními odpovídajícími nepřátelským. S veliteli a štáby byly konány různé druhy zaměstnání především s cílem jednotného chápání daného úkolu.

V přípravě operace dbaly štáby na pečlivé vyřešení všech otázek velení, především otázek zabezpečení nepřetržitého a spolehlivého spojení. Velitelská stanoviště a velitelské pozorovatelný byly co nejvíce přiblíženy k přednímu kraji. Pozorovatelná velitele 2. ukrajinského frontu byla od předního kraje vzdálena 5 km, velitele armády 4 km, velitelů sborů 3 až 4 km a velitelů divísi 2 až 3 km. Předsumuté pozorovatelný štábů armád byly na vzdálenost 1 km od předního kraje.

IV. Průběh bitvy

Průběh bitvy lze rozdělit na tři období:

V 1. období od 20. do 24. srpna prolomila sovětská vojska obranu nepřítele na směrech hlavního úderu, rozšířila průlom, pronikla do týlu nepřátelského jassko-kišiněvského uskupení a obklíčila je. Vojska na vnější frontě dosáhla čáry Bacau severně od Tecuci, Cahul. Současně byla likvidována 3. rumunská armáda.

V 2. období bitvy, od 25. do 29. srpna, likvidovala sovětská vojska hlavní síly kišiněvského uskupení. Sovětské síly na vnější frontě ovládly prostor Focșani a přechody v dunajské deltě a rozvíjely úspěch do nitra Rumunska. Osvobodily Bukurešť.

Ve 3. období, od 30. srpna do 9. září pokračovala sovětská vojska v operacích na území Rumunska a vstoupila na území Bulharska.

1. období bitvy (20. až 24. srpna)

Bitva byla zahájena mohutnou dělostřeleckou přípravou, trvající u 2. ukrajinského frontu 90 minut, u 3. ukrajinského frontu 105 minut. Dělostřelecká i letecká příprava byla u obou frontů velmi účinná. Nepřítel utrpěl přípravou značné ztráty na lidech i na technice. Jeho palebný systém byl rozrušen, zákopy a jiná obranná zařízení pobořena.

Vojska 2. ukrajinského frontu během 1. dne operace (t. j. 20. 8.) prolomila hlavní pásmo obrany na jižním břehu řeky Bahlui. Vyšší vševojskové jednotky zabezpečily zasazení tankových jednotek generála Kravčenko a ke konci dne pronikly do hloubky 10 až 16 km. V prvním dnu operace byly rozbity čtyři pěší a jedna jezdecká divise nepřítele. Dne 21. srpna, t. j. druhý den operace, rozšířila vojska 2. ukrajinského frontu průlom na 65 km, pronikla do hloubky 25 km, ovládla Jassy a vklínila se do Târgufrumosského opevněného rajonu. Tanková vojska generála Kravčenko překonala obranu na hřbetě Dealu Mare a pronikla do operační hloubky.

Nepřítel již v průběhu bojů v prvních dvou dnech vyčerpal v četných protiútocích k udržení obranných postavení sedm až osm divísi a brigád operačních záloh, které měl v prostoru mezi řekami Seret a Prut.

Účinnou podporu pozemním vojskům poskytl v těchto bojích letecko frontu. Za dva dny provedlo 2500 letů.

3. ukrajinský front prolomil na hlavním směru úderu taktickou hloubku obrany a jeho vojska pronikla do hloubky 11 až 22 km. Nepřítel se úporně bránil, zvláště proti sovětským jednotkám na pravém

křídle, ale přesto se podařilo těmto jednotkám proniknout do hloubky 11 až 12 km.

Nepřátelské velení mělo za to, že jde o úder směřující k vylákání záloh, a proto se rozhodlo zasadit síly do dvou pěších divisí a jedné tankové divise k přehrazení průlomu.

Během druhého dne operace (t. j. 21. 8.) rozšířila vojska 3. ukrajinského frontu průlom na 65 km a pronikla do hloubky 25 až 30 km. Vojska dosáhla čáry Alexandreni, Volontir. Tanky generála Ždanova pronikly do hloubky 50 km a dosáhly prostoru severně od Tarutina.

Sovětská vojska prolomila tedy v prvních dvou dnech operace na daných směrech taktickou hloubku nepřátelské obrany a rychlé jednotky obou frontů pronikly do operační hloubky. Nepřítel si dosud neuvědomoval hrozící nebezpečí. Jeho kišiněvské uskupení zůstávalo stále v původním prostoru bez jakýchkoli známek k odchodu. Přitom již v podstatě nepřítel svoje operační zálohy vyčerpal, zatím co oba fronty měly ještě více než 25% pěších divisí v záloze. Německé velení nevzalo v úvahu ani hrozící rozdělení sil na pravém křídle a rýsující se izolování rumunské 3. armády. Provádělo svůj obranný plán, jehož hlavním cílem bylo udržet kišiněvský prostor. Nepředvídanou situaci nepochopilo, a proto neučinilo včasná opatření.

Sovětská vojska si připravila mohutnými údery na obou směrech příznivé podmínky k rychlému obklíčení hlavních nepřátelských sil. Ke splnění tohoto úkolu bylo třeba zvýšit tempo operace a plně využít rychlých jednotek v operační hloubce.

Třetí den operace (t. j. 22. 8.) rozšířila vojska 2. ukrajinského frontu průlom na 120 km a pronikla do hloubky 60 km. Vševojskové vyšší jednotky dosáhly čáry Târgufrumosský opevněný prostor, jižně od Negrești, Ungheni. Frontová rychlá skupina pronikla do prostoru severně od Vaslui a Huși.

Vojska 3. ukrajinského frontu rozšířila vševojskovými jednotkami průlom na 130 km a pronikla do hloubky 70 km. Obchvacovala 6. německou armádu z jihu a 3. rumunskou armádu ze severu a severozápadu.

Mechanisované jednotky 3. ukrajinského frontu (generálů Katukova a Ždanova) pronikly hluboko do sestavy nepřátelských vojsk, do hloubky 75 až 90 km. Dosáhly čáry Gura Galbenă, Comrat.

V noci na 22. srpna překročila výsadková skupina jednotek levého křídla 3. ukrajinského frontu v součinnosti s černomořským loďstvem Dněsterský liman a ovládla město Akkerman. Rozvíjela pak úspěch jihozápadním směrem.

Rozhodné úspěchy sovětských vojsk třetího dne operace, hrozící přerušení ústupových cest a přeprav na Prutu německému kišiněvskému uskupení a možnost odříznutí 3. rumunské armády od hlavních sil, přiměly německé velení v noci na 23. srpna k rozhodnutí provést odchod vojsk z kišiněvského prostoru. Zamýšlelo je odvést ve směru Hancești, Huși a přeprava přes Prut měla být provedena v úseku Leușeni, Leovo, Fălcu. Avšak k tomuto rozhodnutí došlo již pozdě. Sovětská vojska byla od přeprav na Prutu vzdálena 35 až 40 km, nepřátelská 80 až 90 km.

V této situaci zbývalo sovětským vojskům k dovršení obklíčení hlavních nepřátelských sil co nejrychleji ovládnout přepravy na Prutu. Kromě toho bylo nutno spolehlivě zabezpečit obklíčovací kruh silami 2. ukrajinského frontu z jihozápadu a silami 3. ukrajinského frontu z jihu.

Čtvrtého dne operace (t. j. 23. 8.) rozšířila vojska 2. ukra-

jinského frontu průlom na 240 km a v hloubce vyšla na čáru Roman, jižně od Vaslui, východně od Codaesti, Onești do hloubky 80 km. Tankové jednotky generála Kravčenko dosáhly prostoru města Bârlad, generála Aleksejeva prostoru Huși.

Frontová rychlá skupina na směru pomocného úderu frontu ovládla Bacău.

Vojska 3. ukrajinského frontu rozšířila průlom čtvrtého dne operace na 350 km a pronikla do hloubky 100 až 110 km na čáru: Kišíněv, Kainari, Tomai, Ceadar Lunga, Arciz, Uspensca, Budachi. Tankové jednotky generála Katukova ovládly ústupové cesty nepřitele k řece Prut v prostoru Leušení a tankové jednotky generála Ždanova vyšly do prostoru Leovo.

Mechanisovaná vojska 3. ukrajinského frontu za tři dny po zasazení do průlomu pronikla do hloubky 100 km a v součinnosti s vojsky 2. ukrajinského frontu téměř uzavřela kruh obklíčení.

Ustupujícím vojskům nepřitele zbývala již jen mezera v šířce 12 km se silnicí Poganești, Stalinești na pravém břehu Prutu a jihovýchodně od Huși směrem k jihozápadu. Do této mezery směřovaly v noci na 24. srpna síly tří nepřátelských armádních sborů.

Vojska generála Šlemina dokončila obklíčení hlavních sil 3. rumunské armády skládající se ze čtyř rumunských a jedné německé divise a pravé křídlo vojsk generála Šlemina se přiblížilo k přepravám přes Dunaj.

Pátého dne operace (24. 8.) byl likvidován úzký průchod k přepravám přes Prut.

Vojska 2. ukrajinského frontu ovládla přechody přes Prut na úseku Cosul Mare, Leovo. Úspěšně bojovala i vojska na pravém křídle hlavního uskupení sil 2. ukrajinského frontu. Vojska ovládla Târgu Neamu, dosáhla Bacău, tankové vyšší jednotky pronikly do hloubky více než 150 km do prostoru Tecuci.

Vojska 3. ukrajinského frontu vedla tuhé boje s ustupujícím nepřítelem o přístupy k přepravám a přecházela do častých protiútoků.

Vojska generála Šlemina rozbila 3. rumunskou armádu. Část vojsk generála Šlemina pronásledovala nepřátelská vojska na jih a jihozápad.

Jednotky vysazené v součinnosti s černomořským loďstvem, v prostoru Jebriemi ovládly důležitý dunajský přístav Vălcov.

Sovětská vojska připravila v prvním období operace podmínky pro konečné rozdrčení nepřátelských vojsk. Dvaadvacet divisií skupiny armád „Wöhler“ a skupiny armád „Dumitrescu“ bylo obklíčeno a byla zničena i 3. rumunská armáda. Z obklíčených sil kišíněvského uskupení se podařilo jen malé části přepravit se na západní břeh Prutu v prostoru Leušení. Hlavní síly byly obklíčeny na území v rozloze asi 1100 až 1200 km².

Obklíčení takových sil bylo značně podmíněno vysokým tempem operace.

Na vnitřních směrech dosahovala vojska tempa 20 až 25 km za den, na vnějších směrech 25 až 30 km za den.

Vnější fronta obklíčení na čáře Bacău, severně od Tecuci prostor Cahul ve vzdálenosti 100 až 120 km od vnitřního obklíčovacího kruhu zaručovala rychlou likvidaci obklíčených sil a současně i podmínky k dalšímu pronikání do nitra Rumunska a k rumunsko-bulharským hranicím.

2. období bitvy (25. až 29. srpna 1944)

Rozhodující úspěchy Sovětské armády změnily od základu i politickou situaci v Rumunsku. Král byl nucen ustavit novou vládu 23. srpna 1944. V noci na 24. srpna bylo vydáno novou vládou svolání rozhlásem, v kterém vyhlásila, že Rumunsko nebude pokračovat ve válce jako spojenec Německa. V noci na 25. srpna byla vyhlášena výzva lidového komisariátu zahraničních věcí Sovětského svazu k rumunskému lidu, aby obrátil zbraně proti fašistickému Německu. Německo chápajíc, že změnou režimu ztrácí v Rumunsku svého pomocníka, mstilo se bombardováním Bukurešti.

Rumunská vláda dala rozkaz rumunským vojskům zahájit boj proti Německu a vyhnat nepřitele ze země. Vyhlásila tedy válku fašistickému Německu a Maďarsku. Od 24. srpna nekladly rumunské jednotky sovětským vojskům odpor.

Za této situace zahájila Sovětská armáda ničení obklíčených nepřátelských sil a zároveň pokračovala v operacích na ostatním území Rumunska.

Likvidace nepřátelského kišiněvského uskupení vojsk byla provedena většinou sil 3. ukrajinského frontu a částí sil 2. ukrajinského frontu.

Německá obklíčená vojska se bránila houževnatě s úmyslem nedovolit zúžit kruh a udržet prostor na východním břehu Prutu zabezpečit si možnost manévru k probití z obklíčení jihozápadním směrem.

Likvidace obklíčeného nepřitele se uskutečnila na obou březích Prutu v prostoru Hancești, Cotul Mare, Huși. Ve dnech 25. a 26. srpna byl obklíčovací kruh čím dál víc zužován. Dne 26. srpna odmítly obklíčené jednotky nabídku sovětského velení vzdát se. Ještě během 27. srpna byla likvidována skupina nepřátelských sil na východním břehu Prutu, 29. srpna skončila likvidace vojska na západním břehu.

Jen jedné skupině vojsk v počtu 10 000 osob se podařilo probít se z obklíčení v prostoru Vutcani, přepravit se přes Bârlad a dosáhnout prostoru mezi řekami Seret a Tortuș. Později byla tato skupina severozápadně od Adjud Nou úplně zničena.

Současně s likvidací nepřátelského kišiněvského uskupení plnila vojska 2. a 3. ukrajinského frontu dalšími směrnici hlavního velitelství Sovětské armády uložené úkoly k osvobození většiny území Rumunska. Šlo v podstatě o tyto dva úkoly:

1. Úderem na západ a jihozápad překročit východní Karpaty a proniknout do Sedmihradska a tam odtud do Maďarska. Směr úderu byl stanoven na Brașov.

2. Úderem „fokšanskými vraty“ proniknout do prostorů Ploesti a Bukurešť.

Úder do Sedmihradska měl také ten význam, že přehrazoval ústupové cesty nepřátelským vojskům z jižního Rumunska na sever a severozápad.

Vojska 2. ukrajinského frontu byla dne 26. srpna na čáře Piatra Neamcu, Târgu Ocna, Adjud Nou, 27. srpna ovládla Focșani. Tím byla otevřena cesta do jižního Rumunska. Současně se sovětská vojska zmocnila měst Râmnicul, Sărat, Galaci a 28. srpna Braila.

Téhož dne sovětské černomořské loďstvo ovládlo města Tulcea a Sulina.

29. srpna osvobodila vojska 2. ukrajinského frontu hlavní město Rumunsko Bukurešť a vojska 3. ukrajinského frontu v součinnosti s černo-mořským loďstvem důležitý rumunský přístav Constanca.

3. období bitvy (od 30. srpna do 9. září 1944)

Ve třetím období bitvy očistila sovětská vojska od nepřítele celé území jižního Rumunsko, ve směru na Brašov přešla Východní Karpaty a 4. září osvobodila město Brašov. Tím byly dány podmínky k dalšímu rozvíjení operací do Sedmihradsko a do Maďarska.

Sovětská armáda ovládla 6. září Turnu Severin a dosáhla rumunsko-jugoslávských hranic.

8. září překročila sovětská vojska rumunsko-bulharské hranice a vstoupila na území Bulharska. Vláda Vlastenecké fronty vyhlásila válku Německu.

Závěr

Sedmý drtivý úder je významným článkem ve studiu vojenského umění Sovětské armády v období Veliké vlastenecké války. Z této bitvy je třeba vyzvednout především tyto poznatky:

1. Jassko-kišiněvská útočná operace s obkliččením velkého uskupení nepřátelských vojsk je dokonale provedenou obkličovací operací. Bylo využito všech dosavadních zkušeností z dřívějších obkličovacích operací. Na území 1100 až 1200 km² bylo v pěti dnech obkličeno 22 nepřátelských divíí. V dalších pěti dnech bylo toto uskupení v podstatě zničeno. Údery byly vedeny v úzkých úsecích fronty, při čemž úseky průlomu byly od sebe vzdáleny 230 km. Oba údery byly vedeny současně. Nepřítel, který po mnoho měsíců připravoval hlubokou obranu, nebyl s to centralisovaně a s rozhodujícím výsledkem použít svých záloh.

Oba údery byly vedeny na křídla hlavního uskupení nepřátelských vojsk.

2. V operaci vyniká dokonalá vzájemná součinnost obou frontů, usměrňovaná hlavním velitelstvím Sovětské armády, hlavně v době uzavírání obkličovacího kruhu. Třetího dne operace dostávají rychlé jednotky 3. ukrajinského frontu rozkaz během následujícího dne ovládnout přechody přes Prut a tím znemožnit nepříteli provést připravovaný ústup kišiněvského uskupení. Tím také usnadňují situaci vojsk 2. ukrajinského frontu, která tvrdě bojovala v prostoru Huší.

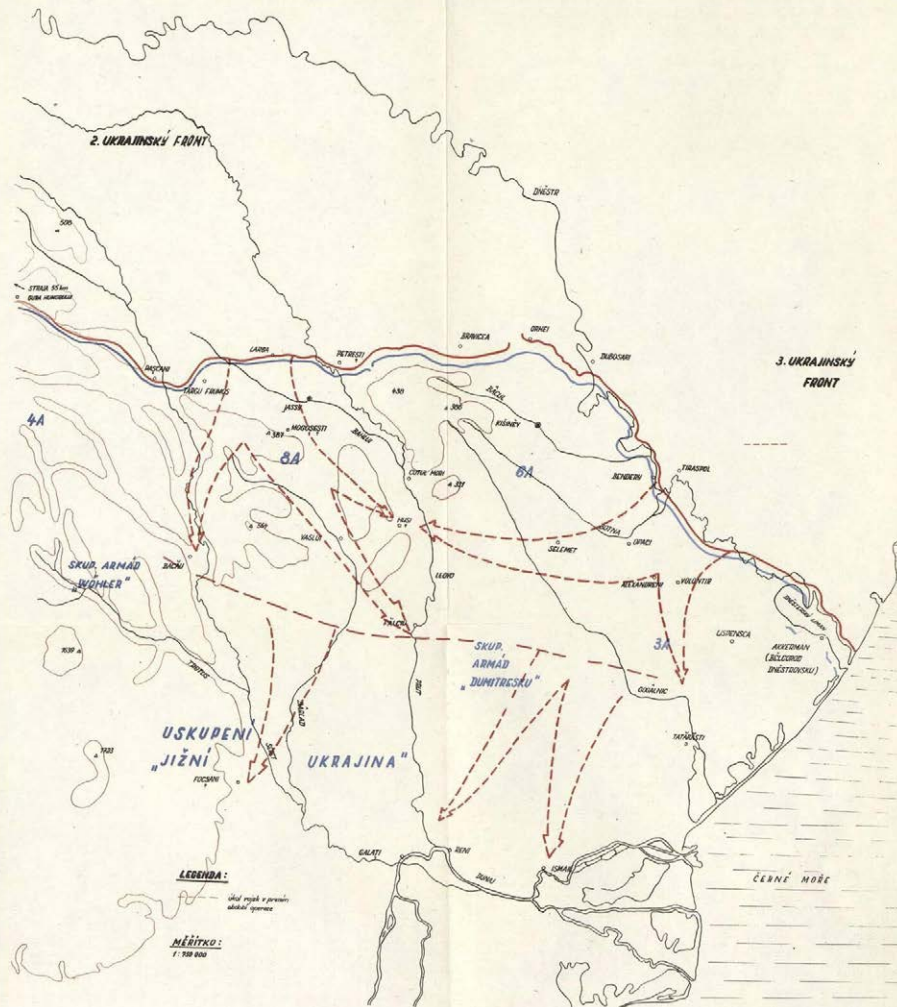
3. Úspěchu mohlo být dosaženo jen při dodržení vysokého tempa operace. Vždyť sovětská vojska, aby dovršila obkličení, musila překonat z prostoru východiště k přepravám na Prutu vzdálenost až 110 km. Obkličované síly nepřítele, aby dosáhly za ústupu přeprav na Prutu, musely překonat jen 60 až 80 km. Pro sovětská vojska to znamenalo, dosáhnout průměrného tempa alespoň 25 km, aby ve čtyřech dnech přetala v podstatě všechny ústupové cesty.

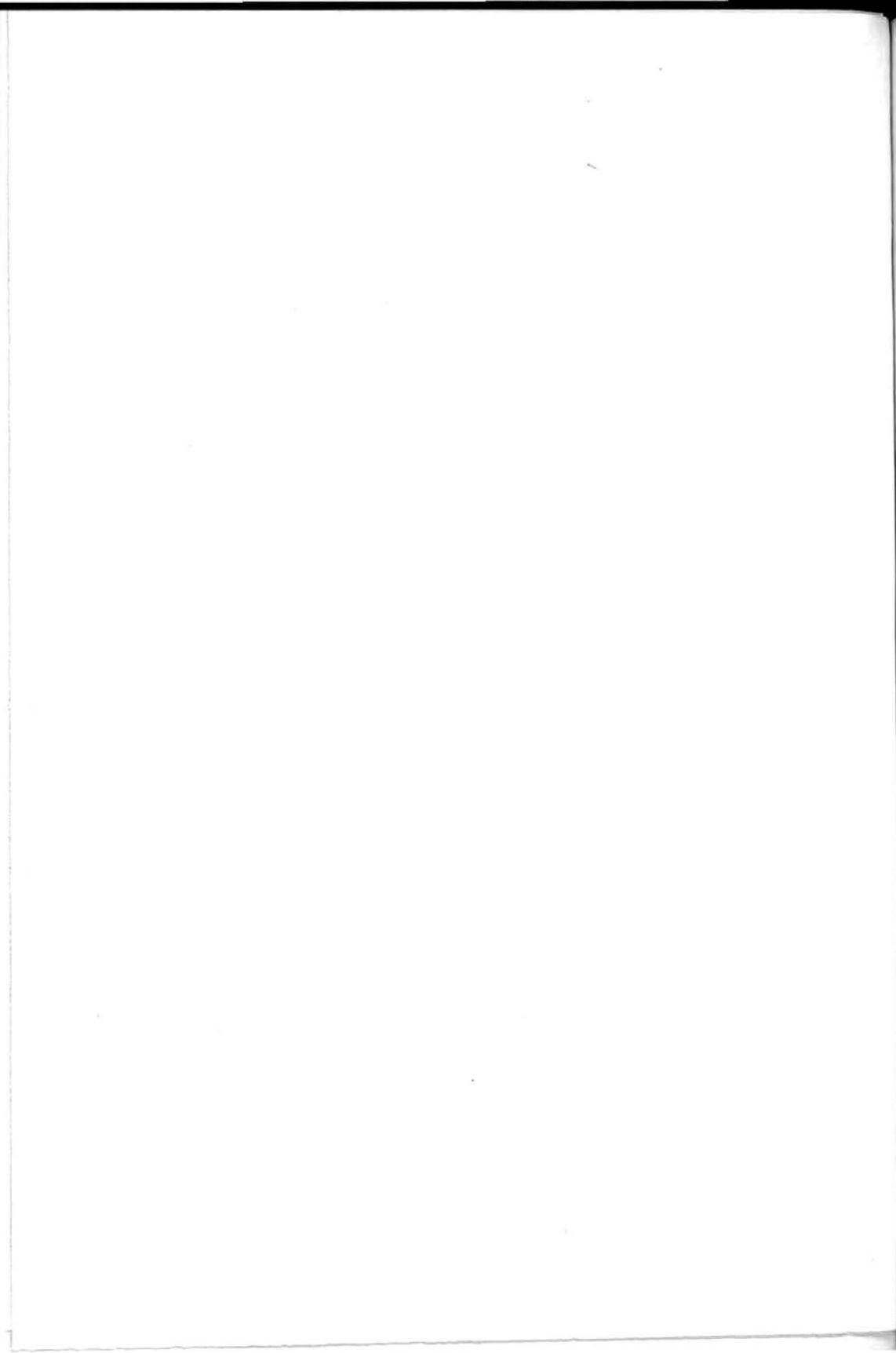
4. Důležitým poznatkem je skutečnost o použitých silách k vytvoření vnitřní a vnější fronty obkličovacího kruhu. K obkličení na vnitřní frontě bylo u obou frontů použito asi 50% všech sil. Téměř všechny ostatní síly vytvářely vnější frontu. Poměr sil na vnitřní frontě zaručoval převahu sil ve prospěch sovětských vojsk.

5. Zvláštností jassko-kišiněvské operace je, že vojska na vnější frontě nevytvořila jako na příklad v korsuň-ševčenkovské operaci stabilní

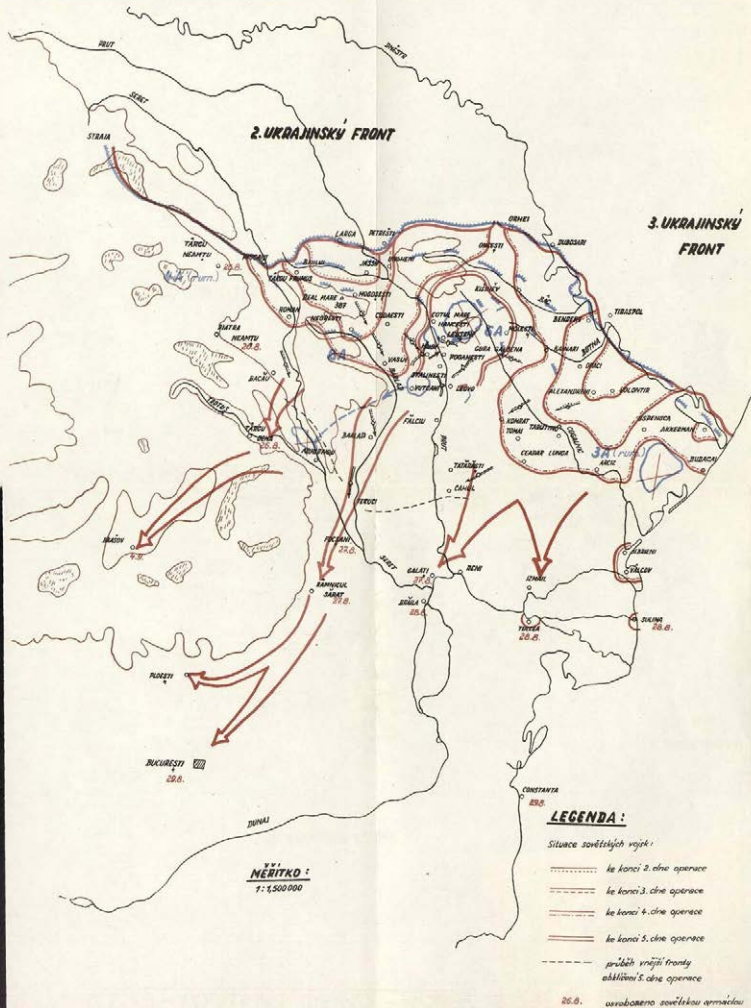
JASSKO-KIŠINEVSKÁ OPERACE

SCHEMA ZÁMYSLU

JASSKO - KISINEVSKÁ OPERACE - PRŮBĚH

MEŘITKO :
1:1,500 000

Upozornění tiskárny

V příloze č. 2 k článku podplukovníka Karla Blažka „Sedmý drtivý úder“ byla při tisku posunuta situace sovětských vojsk (vytištěná červenou barvou) asi o 4 mm na-jihozápad, čímž se stává výchozí situace na sovětských místech převrácená. Prosíme čtenáře, aby při studiu náčrtu tuto chybu tisku omluvili.

frontu. Naopak, rychlá vojska zasazená na vnějších křídlech úderných uskupení sovětských vojsk rozvíjela úspěch do hloubky operačního prostoru. V době uzavření obkličovacího kruhu byla vzdálenost mezi vnitřní a vnější frontou 60 až 80 km a pátého dne operace 100 až 120 km. Probití nepřátelských vojsk bylo tím ztíženo, ba znemožněno. Kromě toho byly rozbity těmito údery i ty síly, které mohly provádět údery k vyproštění obkličovaných sil zvenčí.

6. Němci ztratili 256 000 osob, z toho 150 000 mrtvých. Se ztrátami rumunských vojsk dosahoval počet ztrát 600 000 osob. Němci byli oslabeni o dalších 22 divisí německých a 27 rumunských divisí a brigád.

Na technice ztratili 338 letounů, 830 tanků a samohybných děl, 3500 děl různých ráží, 3300 aut.

Sovětské ztráty na osobách nepřesahovaly u obou frontů 11 000 osob. Sovětská armáda svým skvělým vítězstvím v sedmém drtivém úderu splnila i důležité politické cíle:

- a) byla zcela osvobozena Moldavská sovětská socialistická republika;
- b) z války na straně fašistického Německa bylo vyraženo Rumunsko. Rumunsko pak samo vyhlásilo válku fašistickému Německu a Maďarsku;
- c) z války jako spojenec fašistického Německa bylo vyraženo i Bulharsko a pak samo vyhlásilo válku Německu;
- d) byly dány podmínky pro rozhodný úder proti nepřátelským vojskům na jižním strategickém křídle a k vyrazení posledního spojence Německa — fašistického Maďarska;

e) byly vytvořeny podmínky pro přímou pomoc jugoslávskému lidu v boji proti okupantům.

Přímým pokračováním sedmého úderu v rámci strategického plánu v roce 1944 je devátý drtivý úder. Vítězstvím sovětských vojsk v tomto úderu byla dovršena izolace fašistického Německa a přiblížena konečná porážka nepřátelských vojsk na jižním křídle sovětsko-německé fronty.

Použitá literatura:

- J. V. Stalin, O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu, Naše vojsko, 1949.
S. Golikov, Slavná vítězství Sovětské armády, Naše vojsko, 1953.
Veliká vlastenecká válka 1941—1945, Naše vojsko, 1952.
Deset drtivých úderů, Naše vojsko, 1952.
Plukovník M. M. Minasjan, Sedmý stalinský údar, jassko-kyšiněvská operace, Moskva, 1949.

Poznámky k rumunské výslovnosti:

- ă jako francouzské němé e;
â hrdelní znak blízký y, na př.: Targu čti „Týrgu“;
c = „k“, ale ce čti „č“, ci čti „či“ a ci na konci slova čti „č“, na př. Tecuci čti „Tekuč“;
ch = „k“;
g = „g“, ale ge čti „ž“ a ghe čti „ge“;
j = ž (na př. Straja čti Straža);
koncové i změkčuje předcházející hlásku, na př. Bukuresti čti Bukurešť.

Zeměpisné názvy v textu a v přílohách jsou v prostoru operace uvedeny podle map s rumunskými názvy.

Některé hlásky rumunské abecedy nemohly být správně vytištěny, protože je tiskárna nemá.

Jsou to „a s háčkem“, které se čte jako francouzské němé e, a „a s obráceným háčkem“ — čte se hrdelním způsobem blízkým se „y“, „s cédílem“, t. j. s klíčkou pod písmenem, které se čte jako české š (v rumunských místních názvech vytištěno jako ș) a „t s cédílem“, které se čte jako české c (v některých rumunských místních názvech vytištěno jako c).